

Webbstöd för lärosäten

Att undervisa om våld

Introduktion

Den här texten handlar om de speciella utmaningar som lärare står inför när de ska undervisa för att nå det nya kunskapsmålet Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Syftet med texten är att förbereda lärare och lärarkollegier på vad det kan innebära att implementera kunskapsmålet.

Vi har disponerat texten på följande sätt: först en inledning där vi beskriver kunskapsområdet och konsekvenser av olika förståelser av våld. Därefter följer ett avsnitt om lärares lärande inom området, där vi lyfter fram det kollegiala lärandet i en praktikgemenskap. Nästa avsnitt tar upp undervisningsdesign och texten avslutas med ett stycke som tar upp vissa specifika förutsättningar i mötet med studenterna i klassrummet.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är ett kunskapsområde som ofta engagerar och väcker känslor och ibland även motstånd, inte minst bland dem som är nya inför ämnet. Viss hänsyn behöver därför tas till kunskapsområdets särskilda förutsättningar vid utformandet av utbildning. Målet med det nya examensmålet är att våldsutsatta och deras barn ska få det skydd och stöd de har rätt till samt att våldsutövare ska få adekvata insatser. Det kräver i sin tur att yrkesverksamma som de möter har kunskap om våld, och att denna kunskap är förankrad i forskning eller beprövad erfarenhet. Kunskapsområdet mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är dessutom komplext och måste förstås ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. Det är därför viktigt att som utbildningsanordnare kunna se och förmedla bredden i den forskning som finns.

Komplext kunskapsområde

Studier av mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer tillhör inte en enskild vetenskaplig disciplin. Historiskt sett har disciplinära gränser och olika vetenskapliga teoribildningar fokuserat på olika analysnivåer och förklaringsmodeller till våldet (Strid, Åberg & Holth 2014). Man kan framhålla att den disciplinära uppdelningen av våldsforskningen kan ses som en styrka, eftersom det har bidragit till en mångfald av frågeställningar, förklaringsansatser och vetenskapliga metodologier i syfte att förstå våldets orsaker, konsekvenser och dess meningsskapande processer. Men den traditionella uppdelningen i olika vetenskapliga ämnen medför även att det vetenskapliga fältet förblir fragmenterat och att det finns en risk att studenten inte får med sig kunskaper från hela forskningsfältet. Därför bör en tvärvetenskaplig utgångspunkt vara en grundförutsättning för utbildningsanordnaren, så att bredden av forskning som finns ska komma studenten till gagn.

Tidigare undervisning om våld

Frågan om en integrerad undervisning med fokus på mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer har drivits enträget från politiken och NCK har, på regeringens uppdrag, vid två tillfällen genomfört kartläggningar av akademien för att granska och synliggöra i vilken utsträckning som det bedrivs un-

dervisning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (NCK 2009, NCK 2010). Man fann att inom akademien har det under de senaste 20 åren förekommit ett flertal kurser och moment med bäring på föreliggande kursmål (NCK 2009), samt att även vissa program har haft undervisning med detta fokus (NCK 2010).

Även Högskoleverket har haft uppdrag att kartlägga vilken utbildning om mäns våld mot kvinnor som då bedrevs vid högskolor och universitet. I rapporten finner man att det är många utbildningar som tar upp frågan, dock framhåller utredningen skarpt att det faktum att ämnet behandlas i utbildning inte är liktydigt med att det behandlas mycket, grundligt och systematiskt (Högskoleverket 2004).

Den utbildningstradition inom kunskapsområdet som startade tidigast var dock den inom kvinnojournalers verksamheter, där studiecirkeln och värderingsövningar har varit hörnstenar. Den undervisningen syftade till att öka kunskapen om våld och dela erfarenheter, men även till att engagera och stärka systerskapet och driva på politiskt (Holmberg & Lindgren 2013). Det är inte syftet med det nyligen införda kursmålet i högre undervisning. Däremot finns både vissa kunskaper och erfarenheter från jourrörelsen som bör tas tillvara, även i sammanhanget av akademiska studier. Det som jourrörelsens studiecirkel har visat, är att vi alla är bärare av föreställningar och värderingar kopplade till kön och våld. Att det finns en variation av olika föreställningar och värderingar kopplade till kunskapsområdet behöver man som undervisande lärare vara medveten och förberedd på.

Motstånd kan uppstå

NCK:s mångåriga utbildningserfarenhet har visat att det kan vara påfrestande att delta i den process som en ny förståelse för mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer kan innebära. De flesta studenter välkomnar nya kunskaper, trots att det kan innebära en mödosam kunskapsutveckling. Men det kan hända att motstånd uppstår i utbildning om våld, speciellt där undervisning visar på kopplingen mellan jämställdhet och våld. Motstånd kan även förekomma där andra maktordningar blir tydliggjorda, såsom i fallen med hedersrelaterat våld och förtryck samt beträffande barns utsatthet. Motståndet kan yttra sig i allt från ointresse till aktivt ifrågasättande av vetenskapligheten i det som presenteras och personliga angrepp mot föreläsaren. Motståndet kan även uppstå bland ansvariga för programmen och bland lärarna. Läroprocessen ser delvis lika ut för lektorer som för studenter, därför är det viktigt att se till båda dessa processer och diskutera hur de hänger samman på den egna arbetsplatsen.

Det är också helt centralt att den undervisande läraren är medveten om, att utifrån den kunskap som finns om hur utbrett våldet är, bör man utgå från att det i varje utbildningssituation kommer att finnas personer med erfarenhet av våldsutsatthet. Det kan även finnas förövare i gruppen.

Webbstöd för lärosäten är ett kunskapsstöd för dig som undervisar om våld på universitet och högskolor. Syftet är att erbjuda ett samlat stöd som fördjupar och breddar kunskapen om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer för att underlätta arbetet med att implementera examensmålet. Webbstödet har tagits fram av Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten.

Läs mer på www.nck.uu.se/webbstodforlarosaten

